International Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art
e-ISSN:2548-0634
Cilt: 11, Sayı: 22, Haziran-Temmuz / Yaz / 2026
Volume: 11, Issue: 22, June-July / Summer / 2026

GÖRSELLİK ÇAĞINDA KÜTÜPHANE İMGESİ

Abdullah BİRİNCİ*

Özet

Dijitalleşme süreci, bilgiye erişim biçimlerini, kullanıcı alışkanlıklarını ve kültürel kurumların toplumsal işlevlerini önemli ölçüde dönüştürmüştür. Özellikle internet teknolojilerinin gelişmesi, sosyal medya platformlarının yaygınlaşması ve görsel kültürün gündelik yaşamın merkezine yerleşmesi, bilgi üretim ve tüketim süreçlerini yeniden şekillendirmiştir. Bu dönüşüm süreci içerisinde kütüphaneler de yalnızca fiziksel koleksiyon merkezleri olmaktan çıkarak dijital erişim sağlayan, kullanıcı deneyimi odaklı hizmet sunan ve dijital kültür içerisinde görünürlük üreten hibrit kurumlara dönüşmüştür.

Bu araştırma, görsellik çağında kütüphane imgesinin geçirdiği dönüşümü görsel kültür, dijitalleşme, yapay zekâ, bilgi okuryazarlığı ve teknoloji kültürü ekseninde değerlendirmektedir. İnceleme kapsamında dijital kültürün gelişim süreci ile görsel odaklı tüketim anlayışının bilgi üretimi ve tüketimi üzerindeki etkileri ortaya konulmuştur. Sosyal medya platformları, algoritmik sistemler ve dijital temsil biçimlerinin bireylerin bilgiye erişim, yorumlama ve paylaşım pratiklerini nasıl şekillendirdiği tartışılmış; görsel iletişim biçimlerinin yaygınlaşması ve dikkat ekonomisinin yükselişi, çağdaş bilgi ekosistemindeki dönüşümün temel dinamikleri arasında değerlendirilmiştir.

Çalışmada yapay zekâ uygulamalarının bilgi hizmetlerine yansıyan etkileri de ele alınmıştır. Yapay zekâ destekli kataloglama sistemleri, öneri mekanizmaları, veri ve metin analitiği ile dijital danışma hizmetlerinin bilgiye erişim ve kullanım süreçlerinde önemli değişimler yarattığı değerlendirilmiştir. Bunun yanında veri güvenliği, algoritmik önyargı, yanlış bilginin yayılımı, deepfake (gerçekçi ancak yapay olarak üretilmiş veya değiştirilmiş görsel ve video içerikleri) uygulamaları ile dijital etik sorunlarının günümüz bilgi ekosisteminin öne çıkan tartışma başlıkları arasında yer aldığı görülmüştür. Ayrıca bilgi okuryazarlığı ile teknoloji okuryazarlığının bireylerin dijital ortamları bilinçli ve eleştirel biçimde değerlendirebilmesi açısından taşıdığı önem üzerinde durulmuş; kütüphanelerin ise bu yetkinliklerin geliştirilmesini destekleyen kamusal öğrenme ve rehberlik merkezleri olarak giderek daha belirgin bir rol üstlendiği belirtilmiştir.

Araştırma bulguları, kütüphanelerin günümüzde bilgi sunma işleviyle sınırlı kalmadığını; güvenilir bilgiye erişimi kolaylaştıran, medya farkındalığını geliştiren, dijital eşitsizliklerin azaltılmasına katkı sağlayan ve kullanıcı deneyimini önceleyen çok yönlü kamu*sal kurumlar olarak öne çıktığını göstermektedir. Elde edilen veriler, kütüphane imgesinin fiziksel koleksiyon odaklı geleneksel

* *Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi, abdullahbirincii@gmail.com, ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-4661-9250*

Başvuru tarihi / Submitted date: 24.06.2026 - Kabul tarihi / Accepted date: 28.07.2026
http://dx.doi.org/10.29228/ijiia.248

yaklaşımdan uzaklaşarak dijital kültür, kullanıcı beklentileri, yapay zekâ uygulamaları ve bilgi okuryazarlığının belirleyici olduğu yeni bir anlayış doğrultusunda dönüşüm geçirdiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kütüphane İmgesi, Görsel ve Dijital Kültür, Dijitalleşme, Yapay Zekâ, Bilgi Okuryazarlığı

THE LIBRARY IMAGE IN THE AGE OF VISUALITY

Abstract

The process of digitalization has significantly transformed the ways of accessing information, user habits, and the social functions of cultural institutions. In particular, the development of internet technologies, the widespread use of social media platforms, and the central position of visual culture in everyday life have reshaped the processes of information production and consumption. Within this process of transformation, libraries have evolved from being merely physical collection centers into hybrid institutions that provide digital access, offer user-oriented services, and generate visibility within digital culture.

In this study, the transformation of the library image in the age of visuality is theoretically examined within the framework of the concepts of visual culture, digitalization, artificial intelligence, information literacy, and technology culture. First, the development of digital culture and the transformation of the visual consumer society are evaluated; the effects of social media platforms, algorithmic systems, and digital representation forms on individuals' information consumption habits are discussed. In particular, the determining influence of digital culture on everyday life, the rise of visual communication forms, and the transformation of contemporary information consumption processes through the attention economy are addressed within a theoretical framework.

The study also evaluates the effects of artificial intelligence technologies on information services. It is demonstrated that automated cataloging systems, recommendation algorithms, data analysis applications, and digital reference services have transformed contemporary information access processes. Furthermore, issues such as data security, algorithmic bias, misinformation, deepfake technologies, and digital ethics are identified as among the major areas of discussion in contemporary information society. In this context, the importance of information literacy and technology literacy is emphasized, and contemporary libraries are described as public educational centers that foster digital awareness.

As a result of the research, it is concluded that contemporary libraries are not only institutions that provide information but have also become multidimensional public structures that ensure access to reliable information within digital culture, support media awareness, combat digital inequalities, and place user experience at the center of their services. In this context, it is evaluated that the contemporary image of libraries has moved away from the traditional understanding centered on physical collections and has been reshaped around digital culture, user experience, artificial intelligence technologies, and information literacy.

Keywords: Library Image, Visual and Digital Culture,Digitalization, Artificial Intelligence, Information Literacy

1. Giriş

21. Yüzyıl**,** bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmelerin toplumsal yaşamın her alanında köklü değişimler yarattığı bir dönem olarak öne çıkmaktadır. İnternet altyapısının gelişmesi, mobil iletişim araçlarının yaygınlaşması ve sosyal medya platformlarının günlük yaşamın ayrılmaz bir parçasına dönüşmesi, bireylerin bilgiye erişme, üretme ve paylaşma biçimlerini önemli ölçüde değiştirmiştir. Bu süreçte bilgi, yazılı kaynaklarla aktarılan bir içerik olmaktan uzaklaşmış; görsel, işitsel ve etkileşimli dijital ortamlar üzerinden üretilen ve dolaşıma giren dinamik bir yapıya dönüşmüştür. Yaşanan değişim, toplumu sadece "bilgi toplumu" kavramıyla açıklamayı yetersiz kılarken, görsel iletişim pratiklerinin belirleyici olduğu yeni bir kültürel düzenin oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Dijital kültürün yükselişiyle birlikte imgeler ve görsel temsiller, gündelik yaşamın merkezine yerleşmiştir. Mitchell, modern dönemde yaşanan bu dönüşümü "pictorial turn"[1] kavramıyla açıklamakta ve görsel temsillerin toplumsal yaşam üzerindeki etkisinin giderek arttığını ifade etmektedir. Görseller, günümüzde estetik unsurlar olmanın ötesinde; kültürel kimliklerin, toplumsal ilişkilerin ve tüketim alışkanlıklarının şekillenmesinde belirleyici rol üstlenen iletişim araçlarına dönüşmüştür. Sosyal medya platformlarının yaygınlaşmasıyla birlikte bireyler gündelik yaşamlarını sürekli görünür kılmakta ve dijital kimliklerini görsel temsiller aracılığıyla inşa etmektedir. Bu gelişme, iletişim teknolojilerindeki ilerlemelerle doğrudan ilişkilidir. Castells'e göre ağ toplumunda bilgi, dijital ağlar içinde sürekli dolaşıma giren dinamik bir yapıya dönüşmektedir. Bu süreçte bilgi üretimi merkezi yapılardan uzaklaşırken, bireylerin de üretim süreçlerine aktif biçimde katıldığı çok yönlü dijital ekosistemler oluşmaktadır. Sosyal medya platformları, içerik tüketiminin yanı sıra içerik üretimini de mümkün kılarak bireylere yeni medya ortamlarında etkin bir rol kazandırmaktadır. Böylece dijital kültür, görsel içeriklerin yoğun biçimde üretildiği, paylaşıldığı ve dolaşıma sokulduğu bir yapıya dönüşmektedir.

Uluslararası dijital medya istatistikleri, toplumsal yaşamın giderek ekran odaklı bir yapıya yöneldiğini ortaya koymaktadır. Digital 2024 Global Overview Report verilerine göre dünya genelinde internet kullanıcılarının sayısı 5,35 milyara ulaşmış; bireylerin çevrim içi ortamda geçirdiği günlük ortalama süre 6 saat 40 dakikanın üzerine çıkmıştır. Aynı rapor, sosyal medya kullanıcı sayısının 5 milyarı aştığını da ortaya koymaktadır (Digital 2024: Global Overview Report, 2024). Kısa video formatına dayalı TikTok, Instagram Reels ve YouTube Shorts gibi platformların geniş kullanıcı kitlelerine ulaşması, görsel içeriklerin dijital iletişim pratiklerinde giderek daha baskın bir konum kazandığını ortaya koymaktadır. Türkiye'deki dijital medya kullanım oranları da benzer biçimde dikkat çekici seviyelere ulaşmıştır. We Are Social Türkiye 2024 raporuna göre Türkiye'de internet kullanım oranı nüfusun yaklaşık %87'sine ulaşmış durumdadır. Aynı raporda sosyal medya kullanım süresinin günlük ortalama 2 saat 44 dakika olduğu belirtilmektedir. Kullanıcıların önemli bir bölümü haber içeriklerine, kültürel bilgilere ve gündelik bilgi akışına sosyal medya platformları aracılığıyla

1 Pictorial Turn: Görsel dönüş; çağdaş toplumlarda imgelerin yalnızca estetik nesneler olarak değil, anlam üretimi, iletişim, bilgi aktarımı ve toplumsal gerçekliğin kurulmasında temel araçlar hâline geldiğini ifade eden kuramsal yaklaşım.

erişmektedir (Dijital 2024: Türkiye, 2024). Bu süreç, bilgi tüketim süreçlerinin geleneksel medya yapılarından dijital platformlara doğru kaydığını göstermektedir.

Dijitalleşmenin hız kazanması, bireylerin bilgi tüketim alışkanlıklarının yanı sıra kültürel kurumların toplumsal işlevlerini ve kurumsal temsil biçimlerini de dönüştürmektedir. Bu değişimden en fazla etkilenen kurumlardan biri kütüphanelerdir. Uzun yıllar boyunca kütüphaneler; fiziksel koleksiyonlar, sessizlik ve kitap merkezli hizmet anlayışıyla özdeşleştirilmiştir. Bilgiye erişimin giderek çevrim içi sistemler üzerinden gerçekleşmesi ise kütüphanelerin hizmet anlayışını, çalışma biçimlerini ve kurumsal rollerini yeniden tanımlayan bir süreci beraberinde getirmiştir.

Kütüphaneler, tarihsel süreç boyunca toplumsal hafızayı koruyan, bilgiye erişimi sağlayan ve kültürel sürekliliği destekleyen temel kamusal kurumlar arasında yer almıştır. Antik dönemden itibaren bilgi depolama işlevi üstlenen bu kurumlar, modern toplumlarda eğitim, araştırma ve kültürel gelişimin başlıca merkezlerinden biri olmuştur. Dijitalleşmenin hız kazanmasıyla birlikte ise bilgiye erişim süreçleri fiziksel mekân bağımlılığından giderek uzaklaşmıştır. Elektronik veri tabanları, açık erişim sistemleri, dijital kataloglar ve mobil erişim uygulamaları günümüz bilgi hizmetlerinin temel bileşenleri arasında yer almaktadır. Bu dönüşüm, kütüphanelerin teknik altyapısının yanı sıra toplumsal algısını ve kurumsal kimliğini de yeniden şekillendirmektedir. Güneş'e göre Türkiye'de kütüphane imgesi uzun yıllar geleneksel kalıplar üzerinden biçimlenmiş; kütüphaneler çoğunlukla kitap ödünç alınan sessiz mekânlar olarak algılanmıştır. Dijitalleşmeyle birlikte ise kütüphaneler, kullanıcı deneyimini merkeze alan, güçlü teknolojik altyapıya sahip ve dijital ortamlarda görünürlüğünü artıran kurumlara dönüşmektedir. Bu süreç, kütüphane imgesinin fiziksel koleksiyon odaklı anlayıştan uzaklaşarak dijital kültür ekseninde yeniden biçimlendiğini ortaya koymaktadır.

Kütüphane imgesinin dönüşümünde görsel kültür belirleyici bir rol üstlenmektedir. Mirzoeff'e göre görsel kültür, imgelerin dolaşımıyla sınırlı olmayıp bireylerin toplumsal gerçekliği görsel temsiller üzerinden nasıl anlamlandırdıklarıyla da ilişkilidir. Bu çerçevede kütüphaneler, fiziksel bilgi merkezlerinin ötesinde; dijital temsilleri, sosyal medya varlığı ve kullanıcı deneyimiyle anlam kazanan kültürel kurumlara dönüşmektedir. Günümüzde kullanıcıların önemli bir bölümü kütüphanelerle ilk temasını fiziksel mekânlarda değil, dijital platformlar üzerinden kurmaktadır. Bu nedenle web arayüzleri, sosyal medya hesapları, çevrim içi etkinlikler ve dijital tasarım anlayışı, günümüz kütüphane imgesini biçimlendiren başlıca unsurlar arasında yer almaktadır.

Özellikle pandemi sonrası dönemde dijital erişim modellerinin hız kazanması, fiziksel mekânın işlevini yeniden tartışmaya açmıştır. COVID-19 sürecinde kullanıcıların bilgiye çevrim içi sistemler aracılığıyla erişmeye başlaması, dijital bilgi hizmetlerinin önemini daha görünür hâle getirmiştir. IFLA tarafından yayımlanan pandemi sonrası değerlendirme raporlarında dijital erişim sistemlerinin çağdaş bilgi hizmetlerinin temel bileşenlerinden biri hâline geldiği vurgulanmaktadır (IFLA, 2023). Bu değişim, çağdaş kütüphanelerin hibrit yapılar olarak değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Dijital kültürün gelişmesiyle birlikte yapay zekâ teknolojileri de bilgi hizmetlerinin dönüşümünde önemli rol oynamaktadır. Otomatik kataloglama sistemleri, öneri algoritmaları, dijital danışma hizmetleri ve veri analizi uygulamaları çağdaş bilgi erişim süreçlerini yeniden şekillendirmektedir. Ancak yapay zekâ teknolojilerinin gelişmesi, veri güvenliği, algoritmik önyargı ve yanlış bilgi gibi önemli etik tartışmaları da beraberinde getirmektedir. UNESCO tarafından yayımlanan medya ve bilgi okuryazarlığı raporlarında üretken yapay zekâ teknolojilerinin yanlış bilgi üretimindeki etkilerine dikkat çekilmektedir (UNESCO, 2024). Söz konusu dönüşüm, bilgi okuryazarlığı ve teknoloji okuryazarlığı kavramlarının çağdaş toplum açısından daha kritik hâle geldiğini göstermektedir.

Bilgi okuryazarlığı kavramı, dijital çağda sadece bilgiye erişebilme becerisiyle sınırlı değildir. Günümüzde bireylerin:

- Dijital içerikleri analiz edebilmesi,
- Yanlış bilgiyi ayırt edebilmesi,
- Görsel manipülasyonları fark edebilmesi,
- Algoritmik yönlendirmeleri sorgulayabilmesi beklenmektedir.

Bu anlamda kütüphaneler tek başına bilgi sağlayan kurumlar değil, aynı zamanda dijital farkındalık geliştiren kamusal eğitim merkezleri olarak da önem kazanmaktadır.

Çalışmada özellikle görsellik çağında kütüphane imgesinin dönüşümünü, görsel kültür, dijitalleşme, yapay zekâ ve bilgi okuryazarlığı kavramları çerçevesinde kuramsal olarak incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmada dijital kültürün bilgi tüketim alışkanlıkları üzerindeki etkileri değerlendirilmiş; sosyal medya platformları, dijital temsil biçimleri, kullanıcı deneyimi ve yapay zekâ teknolojilerinin kütüphane imgesini nasıl dönüştürdüğü tartışılmıştır. Böylece çağdaş kütüphanelerin fiziksel koleksiyon merkezli geleneksel yapıdan uzaklaşarak dijital kültür içerisinde yeniden konumlanan çok boyutlu kamusal kurumlara dönüştüğü ortaya konulmaktadır.

2. Görsel Kültür ve Dijitalleşme

Yüzyılın ikinci yarısından itibaren iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, toplumsal yaşamın görsellik ekseninde yeniden şekillenmesine neden olmuştur (Ümer, 2017). Özellikle televizyonun gündelik yaşamın merkezine yerleşmesiyle başlayan görsel yoğunluk, internet teknolojileri ve sosyal medya platformlarının gelişmesiyle birlikte çok daha karmaşık bir dijital kültür yapısına dönüşmüştür. Günümüzde bireyler yalnızca bilgiye erişim süreçlerini değil; toplumsal ilişkilerini, tüketim alışkanlıklarını ve kimlik sunumlarını da büyük ölçüde dijital görseller aracılığıyla oluşturmaktadır. Bu çerçevede günümüz toplumu, bilgi üretimi ve dolaşımının yanı sıra görsel içeriklerin tüketim pratiklerini yönlendirdiği bir toplumsal yapıyı temsil etmektedir.

Dijital kültürün görsel odaklı yapısı, bireylerin tüketim pratiklerini de dönüştürmektedir. Featherstone'a göre postmodern tüketim kültüründe ürünlerin değeri, işlevsel niteliklerinden ziyade taşıdıkları sembolik ve görsel anlamlar üzerinden belirlenmektedir. Bu dönüşüm, tüketimi ekonomik bir etkinliğin ötesine taşıyarak bireylerin kimliklerini ifade ettikleri ve toplumsal görünürlüklerini pekiştirdikleri bir alana dönüştürmektedir. Sosyal medya platformlarının yaygınlaşmasıyla birlikte kullanıcılar, tükettikleri ürünleri, ziyaret ettikleri mekânları ve deneyimlerini dijital ortamda paylaşarak kendilerini görünür kılmakta ve bu paylaşımlar aracılığıyla belirli bir kimlik sunumu gerçekleştirmektedir.

Debord'un "gösteri toplumu" yaklaşımı, çağdaş dijital kültürün temel dinamiklerini açıklayan önemli teorilerden biridir. Debord göre modern toplumda yaşam giderek imgeler aracılığıyla deneyimlenmektedir. Gerçek yaşam deneyimleri yerini dijital temsillere bırakmakta; bireyler dünyayı doğrudan deneyimlemekten çok dijital imgeler aracılığıyla algılamaktadır. Özellikle sosyal medya platformları, gündelik yaşamın sürekli sergilendiği dijital gösteri alanlarına dönüşmektedir. Bu dönüşüm süreci, Baudrillard'ın hipergerçeklik yaklaşımıyla da ilişkilidir. Baudrillard'a göre çağdaş toplumda gerçeklik ile temsil arasındaki sınırlar giderek ortadan kalkmaktadır. Özellikle filtre teknolojileri, yapay zekâ destekli görseller ve dijital düzenleme araçları, gerçeklik algısını dönüştürmektedir. Kullanıcılar artık fiziksel gerçeklikten çok dijital temsiller üzerinden toplumsal görünürlük kazanmaktadır. Sosyal medya platformlarında üretilen estetik yaşam sunumları, çoğu zaman gerçek yaşam deneyimlerinin önüne geçmektedir.

Görsel kültürün yükselişi, bilgi tüketim alışkanlıklarını da değiştirmiştir. Geleneksel okuma kültürü uzun süre derinlemesine düşünme ve metin analizi üzerine kuruluyken; dijital çağda hızlı tüketim kültürü baskın hâle gelmiştir. Özellikle kısa video içerikleri, hızlı kaydırma kültürü ve algoritmik içerik akışları, kullanıcıların dikkat sürelerini azaltmakta ve bilgi tüketimini daha yüzeysel bir yapıya dönüştürmektedir.

Dijital çağ, bireylerin düşünme biçimlerini ve dikkat süreçlerini önemli ölçüde yeniden şekillendirmektedir. Sürekli ekran kullanımı ve hızla tüketilen içerikler, derin okuma alışkanlıklarını zayıflatırken kullanıcıları kısa süreli dikkat odaklı dijital davranışlara yöneltmektedir (Carr, 2010). Bu dönüşüm, bilgiyi sorgulama ve değerlendirme becerilerinin çağdaş bilgi ekosistemindeki önemini daha görünür hâle getirmektedir. Reuters Institute *Digital News Report* verileri, genç kullanıcıların haber içeriklerine giderek daha fazla sosyal medya platformları üzerinden ulaştığını göstermektedir. Buna bağlı olarak geleneksel medya kuruluşlarının bilgiye erişim üzerindeki yönlendirici rolü zayıflarken, algoritmik içerik dağıtım sistemleri yanlış bilgi ve manipülatif içeriklerin geniş kitlelere hızla ulaşmasını kolaylaştırmaktadır.

Pariser'in "filtre balonu" yaklaşımı, dijital platformların kullanıcı davranışlarını nasıl yönlendirdiğini açıklayan önemli kuramlardan biridir. Pariser'e göre algoritmalar, kullanıcıların ilgi alanlarını

analiz ederek kişiselleştirilmiş içerik akışları oluşturmaktadır. Bu gelişme kullanıcı deneyimini kolaylaştırırken aynı zamanda bireylerin farklı düşüncelerle karşılaşmasını sınırlandırmaktadır. Böylece dijital kültürde bilgi dolaşımı giderek daha kapalı ve yönlendirilmiş bir yapıya dönüşmektedir.

Yapay zekâ teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte görsel manipülasyon süreçleri daha da karmaşık hâle gelmiştir. Özellikle deepfake teknolojileri, yapay zekâ destekli görseller ve otomatik içerik üretim sistemleri, gerçeklik ile kurgu arasındaki sınırları bulanıklaştırmaktadır. UNESCO tarafından yayımlanan medya ve bilgi okuryazarlığı raporlarında üretken yapay zekâ teknolojilerinin yanlış bilgi üretimindeki etkilerine dikkat çekilmektedir (UNESCO, 2024). Bu durum, çağdaş toplumda bilgi doğrulama becerilerinin önemini artırmaktadır.

Türkiye'de dijital kültürün toplumsal yaşamdaki etkisi her geçen gün daha belirgin bir nitelik kazanmaktadır. TÜİK verileri, internet kullanım oranlarının özellikle genç nüfus arasında oldukça yüksek düzeylere ulaştığını ortaya koymaktadır (TUİK, 2024). Sosyal medya platformlarının gündelik yaşamın ayrılmaz bir parçası hâline gelmesi, bireylerin kültürel tüketim alışkanlıklarını, bilgiye erişim yollarını ve iletişim pratiklerini yeniden şekillendirmektedir. Kısa video içeriklerinin yaygınlaşması ise görsel kültürün toplumsal etkileşim üzerindeki etkisini daha da güçlendirmektedir. Yaşanan dönüşüm, kültürel kurumların kamusal algılanış biçimini de doğrudan etkilemektedir. Kurumsal kimlik artık büyük ölçüde dijital temsil, görsel tasarım, kullanıcı deneyimi ve sosyal medya iletişimi üzerinden inşa edilmekte; bu süreçte kütüphaneler, bilgi hizmeti sunmanın ötesinde dijital ortamda etkileşim kuran ve kültürel görünürlüğünü sürekli yeniden üreten kurumlar olarak öne çıkmaktadır.

3. Kütüphane İmgesinin Dönüşümü: Dijital Kültür, Kullanıcı Deneyimi ve Kurumsal Görünürlük

Kütüphaneler, tarih boyunca bilgiye erişimi kolaylaştıran, kültürel belleğin korunmasına katkı sağlayan ve toplumsal öğrenmeyi destekleyen temel kamusal kurumlar arasında yer almıştır. Antik Çağ'dan günümüze uzanan süreçte bu kurumlar, kayıt altına alınan bilginin korunmasının yanı sıra eğitim, araştırma ve kültürel üretimin önemli odak noktaları olarak gelişim göstermiştir. Bununla birlikte bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı ilerleme, kütüphanelerin, fiziksel koleksiyonlardan oluşan yapılar olarak tanımlanmasını yetersiz bırakmıştır. Dijitalleşmenin yaygınlaşmasıyla birlikte kullanıcıların bilgiye erişim biçimleri önemli ölçüde değişmiş; elektronik veri tabanları, çevrim içi kataloglar ve mobil erişim uygulamaları çağdaş kütüphane hizmetlerinin ayrılmaz unsurları arasında yerini almıştır.

Türk kütüphanecilik literatüründe kütüphane imgesi, son yıllarda daha fazla ilgi gören araştırma konularından biri hâline gelmiştir. Güneş, Türkiye'de kütüphane imgesinin uzun yıllar geleneksel kalıplar çerçevesinde şekillendiğini ve kütüphanelerin toplumsal görünürlüğünü güçlendirecek yeni temsil stratejilerine ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. Ayrıca kütüphanelerin imaj sorununun

fiziksel eksikliklerin ötesinde, toplumsal algılar ve kurumsal iletişim süreçleriyle yakından ilişkili olduğu vurgulanmaktadır. Bu yaklaşım, kütüphanelerde yaşanan değişimin teknik altyapıyla sınırlı kalmadığını; kültürel ve görsel boyutları da kapsadığını ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Dijitalleşmeyle birlikte kullanıcı davranışları da önemli ölçüde farklılaşmıştır. Günümüz kullanıcıları bilgiye hızlı erişim, zamandan bağımsız kullanım ve mobil erişilebilirlik beklentisi taşımaktadır. Dijital yerliler olarak tanımlanan genç kuşaklar ise bilgiye büyük ölçüde çevrim içi sistemler üzerinden ulaşmaktadır. Bu değişim, kütüphanelerin hizmet modellerini kullanıcı gereksinimlerini merkeze alan bir anlayış doğrultusunda yeniden yapılandırmasını gerekli kılmıştır.

Dijital kültürün gelişmesi, kütüphanelerin toplumsal görünürlüğünü de doğrudan etkilemektedir. Özellikle sosyal medya platformları, çağdaş kütüphanelerin kullanıcılarla iletişim kurduğu temel alanlardan biri hâline gelmiştir. Instagram, TikTok, YouTube, X ve Facebook gibi sosyal ağlar aracılığıyla yapılan paylaşımlar, kullanıcıların kurumlara ilişkin ilk izlenimlerini büyük ölçüde belirlemektedir. Günümüzde birçok modern kütüphane:

- Dijital sergiler,
- Çevrim içi etkinlikler,
- Kısa video içerikleri,
- Kullanıcı deneyim paylaşımları,
- Kitap öneri videoları aracılığıyla dijital görünürlük oluşturmaktadır.

Sosyal medya platformları yalnızca iletişim araçları değil; aynı zamanda toplumsal görünürlüğü şekillendiren algoritmik kültür alanlarıdır. Bu nedenle dijital platformlarda görünür olmak isteyen kurumlar, platformların iletişim dinamiklerine uygun içerik stratejileri geliştirmektedir (Dijck, 2013). Kütüphaneler açısından değerlendirildiğinde bu süreç, geleneksel kurumsal iletişim anlayışından daha kullanıcı merkezli ve etkileşim odaklı bir iletişim modeline geçiş anlamına gelmektedir. Özellikle genç kullanıcı gruplarına ulaşmayı hedefleyen çağdaş kütüphaneler, dijital kültürün görsel diline uyum sağlayan daha dinamik iletişim modelleri geliştirmektedir. Mizahi içerikler, kısa video formatları ve kullanıcı katılımını artıran etkileşimli paylaşımlar, çağdaş kütüphane iletişim stratejilerinin önemli parçaları hâline gelmiştir. Bu dönüşüm, kütüphanelerin bilgi hizmeti sunan kurum kimliğinin ötesine geçerek dijital kültür içinde görünürlüğünü güçlendiren ve kullanıcılarla etkileşim kuran yapılar hâline geldiğini göstermektedir.

Kütüphane imgesinin dönüşümünde mekânsal tasarım anlayışı da önemli rol oynamaktadır. Geleneksel kütüphane mimarisi büyük ölçüde disiplin, sessizlik ve bireysel çalışma anlayışı üzerinden şekillenmiştir. Ancak çağdaş kullanıcı beklentileri doğrultusunda modern kütüphaneler daha açık, sosyal ve deneyim odaklı alanlar olarak tasarlanmaktadır. Özellikle:

- Doğal ışık kullanımı,
- Açık sosyal alanlar,
- Ortak çalışma merkezleri,
- Dijital medya laboratuvarları,
- Kullanıcı dostu iç mekân tasarımı çağdaş kütüphane projelerinde öne çıkan unsurlar arasında yer almaktadır.

Oldenburg'un "üçüncü mekân" yaklaşımı, modern kütüphane dönüşümünü açıklayan önemli teorilerden biridir. Bu yaklaşıma göre bireylerin yaşamında ev ve iş dışında sosyalleşme sağlayan kamusal alanlar önemli bir yere sahiptir. Günümüzde birçok modern kütüphane yalnızca bilgi erişim merkezi değil; aynı zamanda toplumsal iletişim, kültürel paylaşım ve sosyal deneyim alanları olarak değerlendirilmektedir. Bu dönüşüm, kütüphanelerin sessiz bilgi depoları imgesinden uzaklaşarak daha dinamik kamusal yapılara dönüşmesine katkı sağlamaktadır.

Türkiye'de dijitalleşme uygulamaları, başta üniversite kütüphaneleri olmak üzere bilgi merkezlerinde son yıllarda belirgin bir ivme kazanmıştır. Açık erişim sistemleri, elektronik veri tabanları ve dijital arşivler, bilgi hizmetlerinin kapsamını genişleterek kullanıcıların bilgiye erişim olanaklarını çeşitlendirmektedir. Kalemci ve Demirtel'e göre dijital kullanıcı davranışlarındaki değişim, kütüphanelerin hizmet modellerini kullanıcı deneyimini merkeze alan bir anlayışla yeniden tasarlamasını gerekli kılmaktadır. Bu süreçte mobil erişim olanakları ile kullanıcı dostu dijital arayüzler, çağdaş kütüphane hizmetlerinin vazgeçilmez unsurları arasında yer almaktadır. Teknolojik dönüşüm, kütüphanelerin kamusal işlevini de yeniden tanımlamaktadır. Kütüphaneler artık güvenilir bilgiye erişimi kolaylaştıran, dijital okuryazarlık ve medya farkındalığını destekleyen öğrenme ortamları olarak öne çıkmaktadır. Yanlış bilgi ve manipülatif dijital içeriklerin yaygınlaşması ise bu kurumlara duyulan toplumsal güven ihtiyacını daha da artırmakta; kütüphanelerin dijital kültür içinde güvenilir bilgi ekosisteminin temel aktörlerinden biri olarak konumunu güçlendirmektedir.

Sonuç olarak dijital kültürün yaygınlaşması, kütüphanelerin işlevsel yapısını olduğu kadar toplumsal algılanış biçimini de önemli ölçüde dönüştürmektedir. Bilginin üretimi, dolaşımı ve tüketiminde dijital teknolojilerin belirleyici hâle gelmesi, kütüphanelerin fiziksel mekân odaklı geleneksel kimliğini aşan yeni bir kurumsal anlayışı beraberinde getirmiştir. Görsel kültürün yükselişi, yapay zekâ destekli bilgi sistemleri, dijital erişim olanakları ve kullanıcı deneyimine dayalı hizmet modelleri, çağdaş kütüphane imgesini yeniden biçimlendiren temel dinamikler arasında yer almaktadır. Bu süreçte kütüphaneler, yalnızca bilgi kaynaklarını sunan kurumlar olmanın ötesinde, dijital okuryazarlığı destekleyen, güvenilir bilgiye erişimi kolaylaştıran ve kullanıcılarıyla çok yönlü etkileşim kuran kültürel yapılar olarak öne çıkmaktadır. Dolayısıyla günümüz kütüphane imgesi; fiziksel mekân, dijital hizmetler, görsel temsil biçimleri ve kullanıcı odaklı iletişim anlayışının birlikte şekillendirdiği dinamik ve çok katmanlı bir yapı olarak değerlendirilmelidir.

4. Yapay Zekâ, Bilgi Okuryazarlığı ve Kütüphane İmgesi

Yüzyılda bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı dönüşüm, bilgiye erişim süreçlerini olduğu kadar bilgi kurumlarının toplumsal işlevlerini de yeniden şekillendirmiştir. Özellikle yapay zekâ teknolojilerinin gelişmesi, büyük veri sistemlerinin yaygınlaşması ve algoritmik bilgi erişim modellerinin gündelik yaşamın merkezine yerleşmesi, çağdaş bilgi toplumunun temel dinamiklerinden biri hâline gelmiştir. Bu dönüşüm süreci, kütüphanelerin yalnızca teknik altyapısını değil; toplumsal imgesini, kullanıcı algısını ve kamusal rolünü de doğrudan etkilemektedir.

Geleneksel kütüphane anlayışı uzun yıllar boyunca fiziksel koleksiyonlar, katalog sistemleri ve sessiz çalışma ortamları üzerinden şekillenmiştir. Ancak dijital kültürün gelişmesiyle birlikte çağdaş kullanıcı beklentileri önemli ölçüde değişmiştir. Günümüz kullanıcıları yalnızca bilgiye erişmek istememekte; aynı zamanda hızlı, kişiselleştirilmiş ve teknolojik açıdan gelişmiş bilgi deneyimleri talep etmektedir. Bu nedenle çağdaş kütüphaneler, dijital erişim sağlayan, kullanıcı davranışlarını analiz eden ve teknoloji odaklı hizmet modelleri geliştiren hibrit kurumlara dönüşmektedir (Yalçınkaya, 2016).

Castells'e göre ağ toplumunda bilgi, dijital ağlar içerisinde sürekli dolaşıma giren dinamik bir yapıya dönüşmektedir. Bu bağlamda yapay zekâ teknolojileri, bilgi erişim süreçlerini hızlandıran ve kullanıcı deneyimini dönüştüren temel araçlar arasında yer almaktadır. Özellikle otomatik kataloglama sistemleri, öneri algoritmaları, veri analizi uygulamaları ve dijital danışma hizmetleri çağdaş bilgi hizmetlerinin önemli bileşenleri hâline gelmiştir.

Yapay zekâ destekli bilgi sistemleri, kullanıcı davranışlarını analiz ederek kişiselleştirilmiş bilgi erişim modelleri oluşturmaktadır. Günümüzde birçok akademik ve halk kütüphanesi:

- Akıllı arama sistemleri,
- Öneri algoritmaları,
- Chat bot destekli danışma hizmetleri,
- Otomatik sınıflandırma uygulamaları,
- Veri analizi temelli kullanıcı hizmetleri kullanmaktadır.

Bu uygulamalar, bilgi erişim süreçlerini hızlandırırken aynı zamanda kullanıcı deneyimini daha işlevsel hâle getirmektedir.

Yapay zekâ teknolojileri, akademik kütüphanelerin geleneksel hizmet modellerini dönüştürmekte ve bilgi erişim süreçlerini daha kişiselleştirilmiş bir yapıya taşımaktadır (Cox, Pinfield, & Rutter, 2018). Özellikle kullanıcı davranışlarını analiz eden sistemler, bireylerin ilgi alanlarına uygun kaynaklara daha hızlı erişebilmesini sağlamaktadır. Böylece çağdaş kütüphaneler yalnızca bilgi depolayan

kurumlar değil; kullanıcı ihtiyaçlarını analiz ederek yönlendirme yapan akıllı bilgi merkezleri hâline gelmektedir. Yapay zekâ teknolojilerinin bilgi hizmetlerine entegrasyonu, kütüphanelerin toplumsal imgesini de önemli ölçüde dönüştürmektedir. Geleneksel kütüphane imgesi çoğu zaman fiziksel koleksiyonlar ve kitap merkezli hizmet anlayışıyla ilişkilendirilirken; günümüzde çağdaş kütüphaneler teknoloji odaklı, yenilikçi ve dijital erişim sağlayan kurumlar olarak algılanmaktadır. Bu dönüşüm, özellikle genç kullanıcı kuşaklarının kütüphanelere ilişkin algıları üzerinde etkili olmaktadır.

Yapay zekâ uygulamalarındaki ilerlemeler, bilgi hizmetlerinde sağladığı olanakların yanı sıra yeni etik ve toplumsal sorunları da gündeme taşımaktadır. Veri güvenliği, kullanıcı mahremiyeti, algoritmik önyargılar ve dijital gözetim, bu dönüşümün en çok tartışılan başlıkları arasında yer almaktadır. Dijital platformlar kullanıcı etkileşimlerinden elde ettikleri verileri sürekli analiz ederek algoritmik sistemler aracılığıyla işlemekte ve içerik akışını bu veriler doğrultusunda şekillendirmektedir. Böylece bireylerin bilgiye erişim, içerik seçimi ve karar verme süreçleri giderek daha fazla otomatik sistemlerin etkisi altında kalmaktadır. Üretken yapay zekâ araçlarının yaygınlaşması ise sahte içerik üretimini ve dijital manipülasyon kapasitesini önemli ölçüde artırmıştır. Deepfake uygulamaları, yapay zekâ tarafından oluşturulan görseller ve otomatik metin üretim sistemleri, gerçek ile kurgu arasındaki ayrımı belirsizleştirerek bilgi ekosistemine yönelik güven sorunlarını derinleştirmektedir. UNESCO'nun medya ve bilgi okuryazarlığına ilişkin raporlarında da üretken yapay zekânın yanlış bilginin üretilmesi ve dolaşıma sokulmasındaki rolüne dikkat çekilmektedir (UNESCO, 2024). Bu riskler, seçim dönemleri, toplumsal krizler ve afet gibi yüksek belirsizlik içeren süreçlerde daha belirgin hâle gelmekte; doğrulanmamış içeriklerin hızla yayılması güvenilir bilgiye erişimi güçleştirirken bilgi okuryazarlığının stratejik önemini de artırmaktadır.

ACRL tarafından geliştirilen *Framework for Information Literacy for Higher Education*, bilgi okuryazarlığını bilgiye erişim becerisinin ötesinde, bilginin üretim, değerlendirme ve kullanım süreçlerini eleştirel bir bakış açısıyla yorumlayabilme yeterliliği olarak tanımlamaktadır. Bu çerçeve, kütüphanelerin rolünü bilgi kaynaklarına erişim sunan kurumlarla sınırlamamakta; kullanıcıların sorgulayıcı düşünme becerilerini güçlendiren öğrenme ortamları olarak yeniden değerlendirmektedir. Benzer biçimde teknoloji okuryazarlığı da dijital araçların işlevsel kullanımından daha geniş bir anlam taşımaktadır. Bireylerden teknolojik sistemlerin çalışma mantığını kavramaları, bu sistemlerin toplumsal yaşama etkilerini analiz edebilmeleri ve dijital ortamda karşılaştıkları içerikleri bilinçli biçimde değerlendirebilmeleri beklenmektedir.

Türk kütüphanecilik literatüründe de dijital okuryazarlık ve bilgi teknolojileri alanındaki çalışmaların son yıllarda arttığı görülmektedir. Dijital çağda bilgi kurumlarının temel sorumluluklarından biri, kullanıcıların güvenilir bilgiye erişim ve dijital farkındalık becerilerini geliştirmektir (Özkaya & Erat, 2022). Özellikle üniversite kütüphaneleri ve halk kütüphaneleri tarafından düzenlenen:

- Dijital okuryazarlık eğitimleri,
- Medya farkındalığı etkinlikleri,
- Veri güvenliği seminerleri,
- Yapay zekâ çalıştayları çağdaş bilgi hizmetlerinin önemli parçaları hâline gelmektedir.

IFLA tarafından yayımlanan yapay zekâ bildirisi, bilgi kurumlarının yalnızca teknolojik dönüşüme uyum sağlamasının yeterli olmadığını; aynı zamanda etik dijital kültürü desteklemesi gerektiğini vurgulamaktadır (IFLA, 2023). Bu bağlamda çağdaş kütüphaneler:

- Güvenilir bilgi erişimi,
- Dijital etik,
- Kullanıcı gizliliği,
- Algoritmik şeffaflık,
- Medya farkındalığı gibi konularda toplumsal bilinç oluşturan önemli kamusal kurumlar hâline gelmektedir.

Yapay zekâ teknolojilerinin gelişmesi, kütüphanelerin fiziksel ve dijital hizmet modellerini de yeniden şekillendirmektedir. Gelecekte:

- Yapay zekâ destekli sanal danışma sistemleri,
- Otomatik bilgi doğrulama araçları,
- Kişiselleştirilmiş öğrenme platformları,
- Artırılmış gerçeklik destekli bilgi hizmetleri gibi uygulamaların kütüphane hizmetlerinde daha yaygın biçimde kullanılacağı öngörülmektedir.

Bu durum, çağdaş kütüphane imgesinin teknoloji eksenli biçimde yeniden yapılandığını göstermektedir.

Sonuç olarak yapay zekâ teknolojileri ve dijital kültür, çağdaş kütüphane imgesini önemli ölçüde dönüştürmektedir. Günümüz kütüphaneleri artık yalnızca fiziksel bilgi merkezleri değil; dijital erişim sağlayan, teknoloji okuryazarlığını destekleyen, etik bilgi kullanımını teşvik eden ve yapay zekâ çağında güvenilir bilgi üreten çok boyutlu kamusal yapılar olarak değerlendirilmektedir. Bu dönüşüm, çağdaş kütüphane imgesinin fiziksel koleksiyon merkezli geleneksel anlayıştan uzaklaşarak teknoloji, kullanıcı deneyimi ve dijital farkındalık ekseninde yeniden şekillendiğini göstermektedir.

Sonuç

Bilgiye erişim süreçlerindeki dijital değişim, çoğu zaman kütüphanelerin teknolojik altyapısında yaşanan gelişmeler üzerinden açıklanmaktadır. Bu çalışma ise söz konusu değişimin, teknolojik yeniliklerle sınırlı olmadığını; belirleyici unsurun kullanıcının bilgiyle kurduğu ilişkinin yeniden biçimlenmesi olduğunu ortaya koymaktadır. Görsel kültürün gündelik yaşam üzerindeki etkisinin derinleşmesi, dijital platformların bilgi dolaşımındaki merkezi konumu ve yapay zekâ destekli içerik üretiminin yaygınlaşması, kütüphanelere yüklenen anlamı da önemli ölçüde değiştirmiştir. Bu çerçevede kütüphane imgesi, fiziksel mekân, koleksiyon veya sunulan hizmetlerle açıklanabilecek tek boyutlu bir olgu olmaktan çıkmış; güven, görünürlük, kullanıcı deneyimi ve temsil biçimlerinin etkileşimiyle şekillenen çok katmanlı bir yapıya dönüşmüştür. Günümüzde kütüphaneleri anlamaya yönelik değerlendirmelerin, kurumların sunduğu hizmetlerin ötesine geçerek bu hizmetlerin kullanıcı tarafından nasıl deneyimlendiğini, nasıl yorumlandığını ve dijital ortamda hangi anlamlarla ilişkilendirildiğini birlikte ele alması gerekmektedir.

Araştırma bulguları, kütüphane imgesinin günümüzde üç temel eksen etrafında şekillendiğine işaret etmektedir. Bunlardan ilki, kütüphane imgesinin sunulan hizmetlerin niteliğinden çok, kullanıcıların bu hizmetleri nasıl deneyimlediğiyle ilişkilendirilmesidir. Bir diğer önemli sonuç, dijital ortamdaki görünürlük ve temsil biçimlerinin kurumsal güvenin ayrılmaz bir bileşeni hâline gelmesi; fiziksel ve çevrim içi deneyimin ise birbirini tamamlayan bütüncül bir kullanıcı deneyimi oluşturmasıdır. Bunun yanı sıra görsel kültürün etkisiyle değişen bilgi ekosistemi, kütüphanelerin toplumsal işlevini daha geniş bir çerçevede değerlendirmeyi gerekli kılmaktadır. Bu yaklaşım, kütüphaneleri yalnızca bilgiye erişim sağlayan kurumlar olarak değil; güvenilir bilginin, eleştirel farkındalığın ve dijital kamusal alanın güçlenmesine katkı sunan toplumsal aktörler olarak konumlandırmaktadır.

Bu çalışmanın literatüre en önemli katkısı, kütüphane imgesini tek bir değişken üzerinden açıklayan yaklaşımların ötesine geçerek konuya bütüncül bir değerlendirme çerçevesi kazandırmasıdır. Mevcut araştırmalar ağırlıklı olarak kurumsal iletişim, kullanıcı memnuniyeti, hizmet kalitesi veya dijitalleşme gibi belirli boyutlara odaklanırken, görsel kültürün şekillendirdiği yeni algı biçimlerini bu tartışmalarla birlikte ele alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Görsel kültür, dijitalleşme, kullanıcı deneyimi, bilgi okuryazarlığı ve yapay zekâ ekseninde yürütülen tartışmaları ortak bir kuramsal zeminde bir araya getirerek kütüphane imgesini, toplumsal, teknolojik ve kültürel etkileşimlerin birlikte biçimlendirdiği çok boyutlu bir olgu olarak değerlendirmektedir. Bu bakış açısı, kütüphane imgesini durağan bir kurumsal kimlik göstergesi olarak ele alan yaklaşımların ötesine geçmekte; kavramın dijital çağın değişen bilgi ortamında farklı anlam katmanları kazanan bir yapı olduğunu vurgulamaktadır. Böylece çalışma, konuya ilişkin kuramsal tartışmaları zenginleştiren bir perspektif sunarken, gelecekte gerçekleştirilecek ampirik ve kuramsal araştırmalar için de güçlü bir kavramsal çerçeve oluşturmaktadır.

Çalışmanın uygulamaya yönelik en önemli bulgularından biri, değişen bilgi ekosistemi içinde kütüphanelerin konumunun yönetsel kararların artık hizmet çeşitliliği ya da teknolojik altyapıyla sınırlı biçimde ele alınamayacağını ortaya koymasıdır. Kullanıcıların kurumla kurduğu ilişkinin önemli bir bölümü, fiziksel ziyaret gerçekleşmeden önce dijital temas noktalarında başlamaktadır. Bu doğrultuda kurumsal web sayfaları, sosyal medya iletişimi, dijital arayüzler ve mekânsal tasarımın birbirinden bağımsız unsurlar olarak değil, kullanıcı deneyimini birlikte şekillendiren bütünleşik bir hizmet sisteminin bileşenleri olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Aynı bakış açısının yönetim süreçlerine yansıtılması, erişilebilirlik, dijital görünürlük, görsel iletişim ve güvenilir bilgi sunumunun ortak bir planlama çerçevesinde ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bu çerçevede kurumsal imge, iletişim faaliyetlerinin bir çıktısı olmanın ötesinde, kurumun kullanıcıyla kurduğu tüm etkileşimlerin doğal bir yansıması olarak değerlendirilmelidir. Böyle bir yaklaşım, değişen kullanıcı beklentilerine uyum sağlayan, güven temelli ve sürdürülebilir yönetim politikalarının geliştirilmesine katkı sunacaktır.

Bu makalede ulaşılan değerlendirmeler, ele alınan kuramsal kapsam ve literatür çerçevesinde yorumlanmalıdır. Çalışmanın odağını, görsellik çağında kütüphane imgesinde yaşanan dönüşümü farklı disiplinlerin sunduğu kuramsal yaklaşımlar üzerinden tartışmak ve konuya bütüncül bir bakış açısı kazandırmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda ulaşılan sonuçlar, herhangi bir ampirik veri setinin genellenmesine değil, ilgili literatürün karşılaştırmalı ve bütüncül biçimde analiz edilmesine dayanmaktadır. Dijital teknolojiler, yapay zekâ uygulamaları ve görsel iletişim pratikleri sürekli değişen ve gelişen alanlar olduğundan, kütüphane imgesini biçimlendiren etkenlerin de zaman içinde yeni boyutlar kazanacağı öngörülebilir. Ayrıca makalede halk, üniversite, okul, özel ve halk kütüphaneler, kurumsal farklılıkları temelinde ayrı ayrı incelenmemiş; bunun yerine ortak eğilimler esas alınarak genel bir kuramsal değerlendirme yapılmıştır. Bu yönüyle sunulan kavramsal çerçevenin, farklı kütüphane türleri ve farklı kullanıcı bağlamlarında yürütülecek ampirik araştırmalarla sınanması ve geliştirilmesi, konuya ilişkin bilgi birikiminin derinleşmesine katkı sağlayacaktır.

Kütüphane imgesine ilişkin tartışmalar, farklı araştırma perspektifleriyle derinleştirilmeye açık geniş bir çalışma alanı sunmaktadır. Yapay zekâ destekli bilgi hizmetlerinin kullanıcı güveni üzerindeki etkisi, algoritmik öneri sistemlerinin kütüphane algısını nasıl yönlendirdiği, artırılmış ve sanal gerçeklik uygulamalarının kullanıcı deneyimine yansımaları ile sosyal medya platformlarında üretilen görsel içeriklerin kurumsal imaj üzerindeki uzun dönemli etkileri, bu kapsamda öncelikli araştırma başlıkları arasında değerlendirilebilir. Bunun yanında farklı kütüphane türleri, yaş grupları ve kültürel bağlamlar arasında yapılacak karşılaştırmalı çalışmaların, kütüphane imgesinin hangi koşullarda ve hangi dinamiklerle farklılaştığını daha görünür hâle getirmesi beklenmektedir. Böyle bir araştırma yönelimi, teknolojik gelişmeleri tek başına merkeze alan yaklaşımların ötesine geçerek kullanıcı davranışı, görsel kültür ve bilgi ekosistemindeki değişimi birlikte ele alan disiplinler arası çalışmaların gelişimine katkı sağlayacaktır.

Kütüphane imgesine yönelik tartışmaların kurumsal iletişim, kullanıcı memnuniyeti ya da teknolojik gelişmeler gibi tekil başlıklarla sınırlandırılması, günümüz bilgi ekosistemini açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Görsel kültürün bilgi üretiminden dolaşımına, kullanıcı davranışlarından kamusal güvene kadar uzanan etkisi, kütüphanelerin toplumsal işlevine daha geniş bir perspektiften bakmayı gerekli kılmaktadır. Bu açıdan kütüphane imgesi, kurumun kendisini nasıl tanıttığını gösteren bir görünümün ötesinde; bilginin nasıl üretildiğini, nasıl temsil edildiğini, hangi koşullarda güven kazandığını ve kullanıcı tarafından nasıl anlamlandırıldığını yansıtan bütüncül bir kavramsal çerçeve niteliği taşımaktadır. Bu nedenle geleceğin kütüphanelerini belirleyecek temel unsur, teknolojik yeniliklere uyum sağlama kapasitesinden çok, güvenilir bilgiyi, etik sorumluluğu ve kamusal yararı değişen iletişim ortamlarında görünür kılabilme yetkinliği olacaktır.

Görsellik çağında kütüphane imgesi, iletişim teknolojilerindeki değişimin ortaya çıkardığı geçici bir eğilim olarak değerlendirilmemelidir. Bu olgu, bilgi toplumunun geleceğinin hangi değerler üzerine inşa edileceğine ilişkin daha kapsamlı bir tartışmanın parçasıdır. Bilginin nicelik bakımından sürekli arttığı, buna karşılık güvenilirliğinin giderek daha fazla sorgulandığı bir dönemde kütüphaneler, doğrulanmış bilgi ile kullanıcı arasındaki bağı koruyan ve güçlendiren temel kamusal kurumlardan biri olmayı sürdürmektedir. Bu bağlamda geleceğin kütüphanelerini farklılaştıracak unsur, sahip oldukları teknolojik olanaklardan çok; görsel ve dijital kültürün değişen koşulları içinde güveni, eleştirel düşünmeyi ve bilgi etiğini kurumsal kimliğin ayrılmaz bir parçası hâline getirebilme başarısı olacaktır. Kütüphane imgesinin geleceği de tam bu noktada anlam kazanmaktadır; çünkü dijital çağda kurumsal değer, teknolojik kapasiteyle olduğu kadar toplumsal güveni sürdürülebilir biçimde üretebilme yeteneğiyle de ölçülecektir.

Kaynakça

Digital 2024: Global Overview Report. (2024). We Are Social & Meltwater: https://datareportal.com/reports/digital-2024-global-overview-report? adresinden alınmıştır

Dijital 2024: Türkiye. (2024). We Are Social: https://datareportal.com/reports/digital-2024-turkey? adresinden alınmıştır

ACRL. (2016). *ACRL Framework for Information Literacy for Higher Education*. https://www.ala.org/acrl/standards/ilframework? adresinden alınmıştır

Baudrillard, J. (2010). *Simülakrlar ve Simülasyon çev. Oğuz Adanır.* Ankara: Doğu Batı Yayınları.

Carr, N. (2010). *The Shallows: What the Internet Is Doing to Our Brains.* New York : W. W. Norton.

Castells, M. (2010). *The Rise Of The Network Society.* Wiley-Blackwell.

Cox, A. M., Pinfield, S., & Rutter, S. (2018). Akıllı Kütüphane: Yapay Zeka'nın Akademik Kütüphaneler Üzerindeki Muhtemel Etkisine İlişkin Düşünce Liderlerinin Görüşleri. *Kütüphanecilik ve Enformasyon Bilimi Dergisi*.

Debord, G. (2006). *Gösteri Toplumu, çev. Ayşen Ekmekçi.* İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Dijck, J. V. (2013). *The Culture of Connectivity: A Critical History of Social Media.* Oxford University Press.

Featherstone, M. (2005). *Consumer Culture and Postmodernism.* London: Sage Publications.

Güneş, G. (2007). "Tek Problemim İmaj mı?" Türkiye Gerçeğinde İmaj Meselesi. *Türk Kütüphaneciliği*, s. 230-236.

Husserl, E. (1970). *The Crisis of European sciences and Transcendental phenomenology.* Northwestern Universty.

IFLA. (2023). *IFLA COVID-19 and Libraries Resources.* IFLA ve COVID-19: https://www.ifla.org/covid-19-and-libraries/? adresinden alınmıştır

IFLA. (2023). *IFLA Statement on Libraries and Artificial Intelligence.* https://repository.ifla.org/items/0f9f0f9b-9707-4f91-9ba9-100ea229eeb6 adresinden alınmıştır

Kalemci, Z., & Demirtel, Ö. G. (2023). Üniversite Kütüphanelerin Elektronik Kaynakların Seçim ve Değerlendirilmesinde Yaşadığı Zorluklar. *Türk Kütüphaneciliği* , s. 227-242.

Manovich, L. (2023). *Yeni Medyanın Dili çev.Akın Emre Pilgir.* AA.

Mirzoeff, N. (1999). *An Introduction to Visual Culture.* Routledge.

Mitchell, W. J. (1994). *Picture Theory: Essays on Verbal and Visual Representation.* University of Chicago Press.

Oldenburg, R. (1999). *The Great Good Place.* New York: Marlowe & Company.

Öndoğan, A. G. (2018). Üniversite Kütüphanelerinde Kurumsal İmaj Oluşumunda Etkili Olan Unsurlar ve Kütüphane Kullanımı Üzerindeki Rolü. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, s. 1211-1245.

Özkaya, Y., & Erat, V. (2022). Türkiye'de Dijital Okuryazarlık Çalışmaları: Literatüre Dayalı Nitel Bir Araştırma. *SBE Dergisi*, s. 240-256.

Pariser, E. (2011). *The Filter Bubble: What the Internet Is Hiding from You.* Penguin Press.

Ponty, M. M. (2017). *Algının Fenomenolojisi çev. Emine Sarıkartal; Eylem Hacı Muratoğlu.* İthaki Yayınlar.

Reuters . (2024). *Reuters Institute Digital News Report,*. Digital News Report 2024: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2024? adresinden alınmıştır

Schütz, A. (2015). *Fenomenoloji ve Toplumsal İlişkiler, çev. H. Ertekin.* Ankara: Hece Yayınları.

TUİK. (2024). *TÜİK Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması*. https://veriportali.tuik.gov.tr/tr adresinden alınmıştır

UNESCO. (2024). *Medya ve Bilgi Okuryazarlığı.* UNESCO Media and Information Literacy Resources: https://www.unesco.org/en/media-information-literacy? adresinden alınmıştır

Ümer, E. (2017). Görsel kültür ve resim sanatında imge. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, s. 1535-1553.

Yalçınkaya, Y. (2016). Dijital Kültür ve Dijital Kütüphane. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, s. 595-618.

Extended Abstract

Advances in information and communication technologies have profoundly reshaped individuals' information-seeking behaviors, communication practices, and relationships with cultural institutions. The widespread adoption of the Internet, the integration of mobile technologies into everyday life, and the rapid expansion of social media platforms have fundamentally transformed the ways in which information is produced, shared, and consumed. This transformation extends beyond technological infrastructure, influencing how individuals perceive their surroundings, construct experiences, and develop expectations toward public institutions. Today, information is predominantly produced, disseminated, and accessed through online environments. Accordingly, the traditional text-centered model of communication has evolved into a multidimensional structure in which visual, auditory, and interactive content plays an increasingly prominent role. Within this context, explaining contemporary society solely through the concept of the "information society" is no longer considered sufficient. Instead, theoretical perspectives that emphasize the central role of images and visual representations in shaping social life have gained increasing scholarly attention.

The growing influence of images in communication processes has also introduced a new dimension to the formation of public perceptions of institutions. Circulating through digital platforms, visual representations function not merely as aesthetic elements but as mechanisms that contribute to identity construction, generate cultural meaning, and shape social interaction. Consequently, the public visibility of institutions is increasingly mediated through these forms of visual representation. From the perspective of libraries, the traditional perception confined to the physical space has gradually been replaced by a more comprehensive form of representation shaped through the interaction of online content, user experiences, and institutional communication practices. As a result, public perceptions of libraries have evolved into a dynamic construct that is continuously reproduced through both physical experiences and digital interactions.

A comprehensive understanding of this transformation requires the integration of complementary theoretical perspectives, including visual communication practices, the digital ecosystem, network society, user experience, and information literacy. With the proliferation of network-based communication structures, the production of information has shifted away from centralized systems, while users have transitioned from passive consumers of information to active contributors who create and circulate content. Algorithmic recommendation systems, social media platforms, and personalized content feeds have reconfigured the ways individuals encounter information while simultaneously transforming institutional visibility strategies. These developments demonstrate that first impressions formed in digital environments have become nearly as influential as those derived from direct physical experiences. Therefore, evaluating the contemporary role of libraries requires not only examining the services they provide but also understanding how these services are represented within digital environments and experienced by users.

This study examines, from a theoretical perspective, the dynamics through which perceptions of libraries are being reshaped in the age of visuality. Its primary objective is to evaluate the interplay among visual communication, digital transformation, artificial intelligence, user experience, and information literacy within an integrated conceptual framework, while discussing the implications of these factors for the contemporary identity of information institutions. Although the existing literature has generally addressed these concepts in isolation, this study brings them together within a shared theoretical framework and proposes a holistic model for understanding the changing public representation of libraries. In this respect, the study moves beyond conventional discussions centered on institutional communication or digital transformation by offering a multidimensional perspective on how visually driven societal change influences the perception of information institutions, thereby addressing a significant gap in the literature.

Advances in communication technologies have reshaped the processes of accessing and interacting with information while reinforcing the central role of visuality in social communication. With the widespread adoption of social media platforms, the circulation of information has increasingly become mediated through visual content, fundamentally influencing both the public visibility of institutions and their relationships with users. Visual representations are no longer regarded merely as supportive communication tools; rather, they are recognized as essential components that contribute to the development of institutional trust, strengthen perceptions of institutional identity, and shape users' expectations. Consequently, libraries have evolved beyond their traditional role as providers of physical services into multidimensional institutions whose value is increasingly assessed through their online presence, digital engagement, and user experience.

This new communication environment has also diversified the factors shaping public perceptions of libraries. Whereas institutional identity was once primarily associated with book collections, silence, and physical space, it is now increasingly constructed through the combined influence of online content, social media activities, digital exhibitions, and users' experiences. In many cases, users form their initial impressions of a library before making a physical visit, with institutional websites, digital services, and online communication activities serving as key determinants of these perceptions. Accordingly, institutional representation should be understood not only in terms of spatial experience but also through accessibility, communication strategies, and the quality of ongoing interaction between the institution and its users.

Changing user expectations have compelled information institutions to reconsider their service models. Generations raised in digital environments increasingly prioritize services that provide rapid access, mobile compatibility, personalization, and interactive engagement. These expectations have encouraged the development of a new institutional approach that places user experience at the center of service design rather than focusing solely on service diversity. Contemporary libraries are no longer conceived merely as spaces that provide access to information; instead, they are designed

as learning environments that foster collaboration, creativity, and knowledge co-creation. Flexible workspaces, the use of natural lighting, digital makerspaces, and collaborative learning areas represent tangible manifestations of a user-centered approach that integrates physical environments with digital services.

The transformation of communication practices constitutes another important dimension of this process. Interactive communication strategies implemented through social media strengthen the relationship between libraries and their users while enhancing institutional visibility in the public sphere. The incorporation of user feedback, sustained communication through digital platforms, and the production of participatory content have become essential elements supporting the continuity of institutional representation. Consequently, contemporary libraries are increasingly recognized not merely as providers of information but as dynamic public institutions capable of maintaining two-way communication with users and adapting to evolving communication cultures.

Another major factor accelerating the transformation of information services is the expanding adoption of artificial intelligence (AI) applications. Intelligent search systems, recommendation algorithms, automated classification tools, and digital reference services have made access to information faster, more efficient, and increasingly user-centered. At the same time, ethical concerns—including data security, algorithmic bias, user privacy, and the generation of misinformation—underscore the need to evaluate technological developments not only from a technical perspective but also in terms of their broader societal implications. Accordingly, the role of contemporary libraries extends beyond the implementation of advanced technologies to encompass broader public responsibilities, including promoting trustworthy information, upholding ethical principles, and fostering critical thinking.

Information literacy and technology literacy constitute fundamental components of this emerging framework. The rapid growth of digital information production requires individuals not only to access information but also to critically evaluate its credibility, identify visual manipulation, and recognize the influence of algorithmic systems on information exposure and decision-making. Libraries have consequently become key actors in supporting the development of these competencies through educational initiatives, digital literacy programs, and the provision of reliable information services. Within this context, the contemporary library can be understood as a holistic model that integrates advanced technological infrastructure, ethical responsibility, critical knowledge practices, and a user-centered service philosophy within a unified institutional framework.

Technological transformations in knowledge production, the widespread adoption of visual communication tools, and recent advances in artificial intelligence (AI) have reshaped not only the operational practices of information institutions but also public perceptions of their roles. This review demonstrates that perceptions of libraries cannot be explained solely by technological innovations or changes in physical services; rather, they are shaped through the complex interaction of user

experience, visual representation, information literacy, and digital communication practices. From this perspective, libraries should be understood not merely as service providers but as dynamic institutions that continuously construct and reconstruct meaning through their interactions with users within the digital information ecosystem.

The principal contribution of this study lies in its integration of visual communication, digital transformation, artificial intelligence, user experience, and information literacy within a unified theoretical framework. While much of the existing literature examines these concepts independently, this study argues that they constitute an interconnected system in which each element reinforces and shapes the others. Accordingly, perceptions of libraries cannot be adequately explained through institutional communication, service quality, or technological adoption alone. Instead, they should be understood as a multidimensional phenomenon requiring the simultaneous consideration of cultural transformation, digital forms of representation, and evolving user behaviors. By adopting this holistic perspective, the study contributes to addressing a significant gap in the literature while strengthening its theoretical originality.

The findings further suggest that the future of information institutions depends not solely on the advancement of technological infrastructure. Enhancing institutional visibility, designing holistic user experiences, facilitating access to trustworthy information, and expanding initiatives that promote information literacy should be regarded as complementary priorities for the sustainable development of contemporary libraries. Within this framework, institutional success should be evaluated not only in terms of service diversity but also through the trust established with users, the effectiveness of digital representation, and the capacity to respond to evolving user expectations. Such an approach has the potential to strengthen public trust while supporting the long-term sustainability of information services.

The theoretical nature of this study provides a foundation for testing its propositions through future empirical research involving diverse user groups and different types of libraries. In particular, the impact of AI-supported information services on user trust, the ways in which algorithmic recommendation systems shape institutional perceptions, the role of augmented and virtual reality applications in enhancing user experience, and the long-term implications of social media–based forms of institutional representation constitute promising directions for future research. Further interdisciplinary investigations are expected to contribute to a more comprehensive understanding of the evolving role of information institutions across diverse social and technological contexts.

In conclusion, the public representation of libraries in the age of visuality extends beyond being a natural consequence of advances in communication technologies. Rather, it forms part of a broader transformation in which the production, circulation, verification, and trustworthiness of information are being fundamentally redefined. In an increasingly digital environment characterized by an ever-

expanding volume of information and growing concerns regarding its accuracy and credibility, the role of libraries can no longer be confined to providing access to information alone. Their future significance will increasingly depend on their capacity to enhance the visibility of trustworthy information, promote critical thinking, uphold ethical principles, and foster individuals' ability to engage with information in an informed and responsible manner. Consequently, the future of libraries appears to depend less on their ability to adopt emerging technologies than on their capacity to establish a sustainable balance among trustworthy knowledge production, ethical responsibility, user-centered service, and the evolving demands of the digital age.